

dum esse iustum in sanguine peccatoris: *Lavabitur iustus cum viderit vindictam, manus suas lavabit in sanguine peccatoris.* Quid? peccatoris sanguis habet vim lavandi? hoc Christi sanguis peccatiare est: *Lavit nos à peccatis nostri in sanguine suo.* Uterque sanguis ille lavat, sed effectu dissimili sanguis Christi lavat reddendo homines

sanctos: sanguis peccatoris lavat reddendo homines cautos: lavat ille ad sanctitatem, lavat hic ad cautelam. Patet hoc in eventu Pharaonis, ubi submersis penitus Aegyptijs, incolumes Hebraei timentur: *Timuit populus Dominum.* Quid? timore correpti Hebraei, quando debuerant esse impavidi, destructis ad unum suis hostibus? Timent Hebraei in alieno supplicio proprium: vident alienas culpas punitas, verentur proprias puniendas.

65 Rectè habet, quòd in libro scriberetur victoria ad puniendum Amalec, & excitandam memoriam beneficij in populo ingrato, quando iterum rebellasset in solitudine: sed cur jubetur tradi liber auribus Josue: *Trade auribus Josue?* Nonne Josue habebat manus, quibus traderetur liber: & certè manus validas, quibus librè servare ac tueri posset? Ita: sed cum populus extiterit semper infidelis, voluit Deus significare populo fidem Josue, quæ illi obvenerat ex auribus semper atrectis in Deum, & ipsius prodigia: nam per aures ingreditur fides, & cum populus caret auribus ad hauriendum Divi-

Exod. 17. Fides ex auditu.

na miracula & portenta, semper evasit infidelis: quia sine credulitate nec fides, nec lex dari potest. Quæro tandem, quis obturavit aures populi, ne audiret? Ingratitudo: hæc enim ex incredulitate congenitam rebellionem, & ex rebellionem infidelitatem sortita est.

CAPUT VI.

Ingratitudo populum fecit idololatram.

§. PRIMUS.

Ingratitudo & infidelitas semper consoletur.

66 **P**ostquam Hebraei populus queruli, & rebellis notam subijt, statim idololatra redditus est: nam ex uno vitio pullulare solent plurima, & ingratitude peperit infidelitatem, cujus patrens, & individua semper comes fuit. Ascenderat Moyses ad montem Sinai quæ situm legis tabulas: cum verò quadraginta diebus est Deo moraretur, populus seditione ingenti concitatus postulavit ab Aaron, ut sibi conficeret deos, qui multitudinem regerent: quia ignorabant quid evenisset Moysi: *Fac nobis deos, qui nos præcedant; Moysi enim huic viro, qui nos eduxit de terra Aegypti, ignoramus, quid accideret.* In hac postulatione se gessit populus ingratum, & illius prætextu falsum: ingratus, quia voluit deserere Deum ex cunctatione Moysis, & deserere Moysen,

Ingratitudo comitatur infidelitatem.

Exod. 32.

Moysen, quia erat cum Deo, qui ipsum ab Aegyptiaca servitute eriperat per prodigia, & ducebat per solitudinem non sine miraculis: falsum, quia probe noverat Moysen esse cum Deo, & quando erat cum Deo, non abesse populo suo. Verum semper falsum fuit populi ingratitude. Hierosolymis petebant à Christo miraculum, & quasi nullum usque ad id tempus vidissent: *Magister, volumus à te signum videre.* Et tuo habito concilio fatebantur plurima: *Isle homo multa signa facit.* Hoc posterius fuit timor invidia, prius fuit effectus mendacij: sed quia erat populus ingratus, se exhibuit in utroque falsum: in priori; quia non postulabat miraculum ad Christum cognoscendum, sed occidendum: in posteriori; quia iudicabat commodum esse consiliariorū occidere Christum ob id quòd miracula edebat: *Expedite vobis, ut minus moriatur homo.*

Ingratitudo semper falsa. Matth. 11.

Joan. 11.

Joan. 11.

Spes populi Hebraei vana & falsa. Infidelitas Hebraeorum ex vana spe.

Fides deus parit deificationem.

saeculis Messiam contulit promissum: quasi longa hæc & vana spes falleret collatum jam diu beneficium. Discipulos qui ibant Emaus desperati: *Nos autem sperabamus,* objurgavit Christus quasi desitutos fide: *Tardi corde ad credendum.* Ibant desperati, & vocantur à Christo infideles: cum enim nescirent credere, non poterant in sperando scopum attingere. Errarunt quidem discipuli illi ex eo quòd fuerint tardi ad credendum; sed magis errant hodie Judæi tardi in sperando, ex eo quòd tandiu sperant.

Luc. 24.

68 Compertum satis est influxus, qui veniunt à longinquo, non esse admodum utiles subditis, qui Principis ipsius presentia valde indigent. Brevis illa mora, qua Christus in horto secessit à discipulis, satis fuit, ut illi se somno immergerent: *Invenit eos dormientes.* Absente Principe somnus in subditis capit vires, debilitato amore. Planeta, qui telluri plus dominatur, est luna, utpote sole ipso nobis propinquior. Quamvis sol luminum perhibeatur monarcha, tamen longissimo intervallo à terra distat, utque affideat omnibus, gyro perpetuo vertitur ab uno ad alium tropicū, & quando ipse abest, incubante ac persistente nocte, patrant homines foediora scelera, ipsæque bellux sævissimè prædantur. Lux & non sol mundi vocatur Christus: *Ego sum lux mundi.* Quia sol deficit in occasu, lux semper manet. Sit Princeps sol beneficentia illuminandi, dummodo sit

Absentia Principis nocet.

Matth. 26.

Psal. 103.

etiam lux permanētia assistendi.

Rebellio
ex ingra-
titudine.

69 Caterum absentia Moy-
sis, qui erat cum Deo in monte
pro ipsorum Hebræorum emolu-
mento, non peperit rebellionem
illā. Defecit populus ex ingra-
titudine, quia noluit subesse tali
Deo, & tali Principi, quibus im-
penſe obſtrictus debitor erat: re-
culavit ſubjectionem, ut negaret
debitum. Verum, ſi debita liber-
tatis, & miracula, quibus parta
fuerat, tam erant perſpicua, & in
conſpectu omnium, quomodo
populus voluit ea denegando te-
gere? Quia peſſima ingratorū cō-
ditio hæc eſt, habere beneficia
in conſpectu, eaque delere in me-
moria. *Quis offendit nobis bona?* in-
terrogavit populus: & juxta Pro-
phetam Deus eum bonis terre-
nis locupletaverat: *A fenēlu fru-
menti, vini, & olei ſui multiplicati
ſunt.* Quid? habent bona præ ma-
nibus, & inquirunt illorum au-
thorem? Ad conſpectum benefi-
ciorum obliſcuntur benefa-
ctorem? Quod præterita beneficia
è memoria exciderint, temporis
diuturnitas poterit excuſare: at
obliſci præſentia! Ingrati nun-
quam ſunt memores beneficio-
rum: ſcribunt favores in aqua,
fluïta aqua, & evaneſcit ſcriptura.

Ingrati-
tudo ap-
petit
Deum
eſſe ſu-
perum
hominū.
Exod.
32.

70 Poſtulavit ab Aarone
populus, ut faceret ſibi deos, qui
per ſolitudinem ductores eſſent:
Fac nobis deos, qui nos præcedant. In-
ſana rebellio! Deum ejicere, &
poſtulare ab homine deos ipſius
hominis manu, & ad ipſius libi-
tū factos! Quam pauci haberent
deos, & quanto ſuo impendio, ſi

homo deos faceret! Ingratitudo
fecit hominem authorem pecca-
ti: & rebellio populi voluit ho-
minem facere authorem Dei, cū
Deus ſit per ſe, & ex ſe, *Ego ſum* Exod. 5.
qui ſum, hominis, & rerum omniū
Creator.

Maïor fuit cum Aarone au-
dacia populi, quam dæmonis
cum Eva: nam dæmon perſuaſit
primis parentibus ſe poſſe Deo
ſimiles evadere: *Eritis ſicut dij.* Et
populus voluit perſuadere Aa-
roni, ſe poſſe deos facere: *Fac no-
bis deos.* Et quidem lôgè gravio-
rè populus Deo intulit injuriam
perſuadendo ſuperioritatē, quā
dæmon perſuadendo ſimilitudi-
nē. Voluit populus multiplicare
Divinitatē: *Fac nobis deos:* dæmon
perſuaſit Evæ poſſe illam imi-
tari: *Eritis ſicut dij.* Et Deus
plus offenditur à multiplicante
ſuam Divinitatem, quā ab aſſe-
ctante ſuam ſcientiam. Dæmon
aulus fuit contra Divinam ſcien-
tiam, populus contra ipſam Di-
vinitatem: dæmon ſefellit Evam,
ſed non negavit Deum: populus
decepit Aaronē, & negavit De-
um. Rejecit populus Deum, &
expetivit deos manu factos, ut è
manu facilè dimitteret, ſi ex vo-
tis non venirent, vel ad libitum
non gubernarent. Hæc fuit mo-
datrix ratio, ob quam Hebræi Hie-
roſolymitani legationem expe-
dierunt ad Baptiſtam, offerentes
ipſi Meſſiæ dignitatem, quæ ad
ſolum Jeſum Chriſtum pertine-
bat: *Ut interrogarent eum, tu quis eſ?* Joan. 1.
Nolebant Meſſiam Dominum
Jeſum, & volebāt Baptiſtā: quia
Domi-

Hebræus
populus
audacior
dæmono.
Gen. 3.

Meſſiæ
ad libitū
populi.

Dominus Jeſus erat Meſſias ipſa
natura, Baptiſta faciendus erat per
electionem: & idè intendebat
facere ad libitum, quaſi ſuo libi-
to obſequuturum: & relinquen-
tes verum Meſſiam in frequenti
populo miracula patrantē, quæ-
rebant in deſerta ſolitudine illū,
per quem nullum miraculū pa-
tratū acceperant: cæca obſtina-
tio populi rebellis nullum repu-
tare legitimum Meſſiam, niſi illū,
quem ſibi perverſa voluntas de-
ſignaflet.

Divitie
damnan-
tur, quod
dam-
nant.
Exod.
32.

71 Hæc geſſerat cum Deo
populus: & quid Aaron cum po-
pulo? Exegit à populo omnes
ſceminarum inares, ut ex eis for-
maret illis deos pro eorum libi-
to. Quid? non exprobrat illis
ſcœdiſſimum ſcelus, & poſtulat
inaures? Ita: quia ſupplicium ma-
ximū populo fuit auferri ab illo
aurum, quod populo ſemper fue-
rat inter idola præcipuum, cui
proinde æterna damnatio addi-
ta eſt. Deum in manu ſiniſtra ha-
bere aurum & divitias, Rex ſāpi-
ens dixerat: *In ſiniſtra illius divi-
tie.* Cur potiùs in ſiniſtra, quā
in dextera? Quia ad ſiniſtram
erunt damnati in ſuprema die
accepturi ab ea parte maledicti-
onem, in æternum ſuorum ſcele-
rum ſupplicium: *Oves quidem
ſtatuet à dextris; hædos autem à ſi-
niſtris.* Ad locum igitur damna-
tionis rejicit Deus aurum. Ex eo
quod Judas ſuum magiſtrum ac
Dominum venditurus eſſet, tri-
ginta maledictiones illi impreca-
tur David. Cur ſolum triginta,
cū videatur tantum flagitium

Aurum
inter ido-
la præci-
puum.
Matth.
25.
Pſal.
108.

nullo maledictionum numero æ-
quandum? Quia triginta dena-
rios pro Chriſti venditione à
Phariſæis acceperat: idè maledi-
ctionum numerus denariorum
numero reſpondet. Hoc igitur
documento voluit Aaron mani-
feſtare Hebræis, ex idololatria, &
auro adorato maledictiones eſſe
populo eventuras.

72 Formavit Aaron ex in-
auribus vitulum, quem ut popu-
lus aſpexit, proclamavūt Hebræi
adeſſe ibi deos illos, qui populū
ab Ægyptiaca ſervitute eripue-
rant: *Hi ſunt dij tui, qui te edu-
xerunt de terra Ægypti.* Quid? unus
eſt vitulus, & vocātur multi dij:
Hi ſunt dij? Ita: quia eſt idolum
aureum: & adorare aurum, ſeu
divitias, eſt recipere omnia ido-
la, quæ humana cæcitas excogi-
tavit. Divitiarū amorem inten-
peratum nuncupavit Apoſtolus
idololatriam: *Avaritia, quæ eſt ido-
lorum ſervitus.* Nam idololatria,
quæ veneratur divitias, omnium
ſuperſtitionum, & univerſæ ido-
latriæ ſeminariū eſt. Adſcrip-
ſit populus adeptam libertatem
idolo auro: *Qui te eduixerunt de
terra Ægypti:* & quidem ægrè
poterat aurum liberare eos, quos
in captivitate ſemper detinet:
verum cū eſſet populus in-
fidelis, fuit oblitus ſuū aſſertorē.

Exod.
32.
Idolum
multi-
plex eſt
aurorum.

Ad
Col. 3.

Avari-
tia in-
genitrix
vitiæ.

Ingratus
oblitus.

Joan. 6.

Prodigioſo convivio excepit
Chriſtus turbas in deſerto, &
poſt editum miraculum dixit ſe
illud patraſſiſſe, ut in ipſū crede-
rēt: *Hoc eſt opus, ut credatis.* Cui
populus reſpōdit, interrogās de
tali miraculo quaſi ſe ipſos latēte:

43
Ioan. 6.

Quod tu signum facis, ut videamus, & credamus? Quid? heri patravit Christus miraculum, panibus prodigiose multiplicatis in omnium conspectu: *Cum vidissent quod Jesus faceret signum: & hodie affirmant se nullum vidisse miraculum?* Ita: hæc est enim pessima ingratorum conditio: ut obliviscantur beneficia, ad negandum benefactorem. Ignoravit populus hac opportunitate Deum suam libertatis autorem, idque attribuit suis idolis: quia cum foret ingratus, factum est ingratitude & infidelitatis consortium, ut negaret Deum, & adoraret vitulum.

Exod. 32.

73 Adoratum vitulum, & acclamatum liberatorem excepit populus sacrificijs & convivijs. Utque ad illud tempus murmurabat populus, & vehementer querebatur se per Moysen same sitique enectum, modò cum suo vitulo lautissimum celebrat splendide convivium: quia cum ingratitude, & infidelitas sociarentur, gula etiam ingluviisque idololatricæ conjuncta est, quæ duæ culpæ sunt individuae comites, altera sacrilegium mentis, altera opprobrium carnis: Ex sacrificijs profecta sunt convivia, & ludi, in quibus populus depravatus est: *Cæperunt ludere.* Habent vitia inter se connexionem, & incedunt quasi concatenata, ita ut habens unum sordescat reliquis. *Venite* (aiebat Samaritana) *videt hominem* qui narravit mihi omnia mea peccata: *Qui dixit mihi omnia quæcumque feci.* Et Christus illi so-

Gula ex idololatrya.

Vitia inter se concatenata.

Ioan. 4.

lum concubinatum aperuit: nam vitia alia ex alijs nascuntur, & uno infectus contaminatur omnibus, præsertim si ingratitude flagitiorum omnium sentina, ac teterissimo parente contabescat. Ad manum in acclamatione vituli hoc assumptum firmare possumus optimo documento. Nam Israelitæ vitulum illum non appellaverunt Deum, sed deos: *Hi sunt dii tui.* Si unus est, cur vocant plures? Quia ad plura idola se prosternit, qui unum adorat: unum enim est gradus ad plura. Qui sceleri uni pandit fores, sceleribus omnibus relinquit patentes. Deliquit Adamus in paradiso, quem cum eiecisset Deus, collocavit ad ostium Cherubinum pro custode, ut impediret Adamum conantem ingredi. Quid? ad paradisum, ubi delinquens Adamus perijt, ingredi conabitur? Ita: quia homo semel peccans solet alia atque alia accumulare peccata, quærens frequenter eandem occasionem peccandi. Ex ingrato factus est populus murmurator, rebellis, infidelis: nam de uno vitio fit transitus ad alia: & ingratitude simul ac infidelitas sunt vitiorum omnium parentes.

§. SECUNDUS.

Moyses prudentia cum ingratis ad documentum ministrorum.

74 Rebellione populi Deus exarsit plurimum, dixitque Moyses deliquisse populum illum, quem in libertatem asseruerat à servitute Ægyptiaca, se proinde delecturum omnino esse tale populum

Occasio peccati quatur.

Rebellio ne indignatur Deus.

43

Exod. 32. Principis à ministris placandum quando irascitur.

lum, facturumque Moysen Principem gentis melioris: *Peccavit populus tuus.* Quid? Deus summè mansuetus, mitis, ac temperatus sic exardescit? Ita: nam tolerare omnia rethissio, vel debilitas est, & quando deficit iustitia, misericordia reputatur crudelis. Verum si Deus tanto populi facinore exacerbatus iustissime intendat minas, cur Moyses adversatur illius dictis & iracundia: *Cur Domine irascitur furor tuus contra populum tuum, quem eduxisti de terra Ægypti in fortitudine magna, & manu robusta?* Quia fidelis ac probus minister debet quantum in se fuerit, Principis indignationem sedare, ne executioni mandetur, si sit furor immudicus; vel si sit iusta indignatio, & iustitia, ne videatur furor injustus.

Petitio qualiter à Deo faciendâ. Exod. 32.

73 Divinæ indignationi se opposuit Moyses, & flagitavit suppliciter veniam pro illo populo, revocans in Dei memoriam beneficia, quæ contulerat: *Quem eduxisti de terra Ægypti.* Et videtur postulasse nimium, & allegasse perperam. Nam postulavit pro ingratis, quibus omnis favor indebitus est; & allegavit beneficia à Deo collata, quæ culpâ rebellionis augebant. Judico tamè rectè, petiisse, & disertè allegasse. Petiit rectè, flagitando plurimum; quia Divinæ largitati consonum valdè est impendere omnia. Postulavit olim Moyses à Deo, ut sibi faciem suam detegeret, quando illum familiariter alloquebatur, tamquam amicum: *Ostende mihi faciem tuam.* Annuit

Liberali sine Deo.

petenti liberalis Deus pollicitus manifestationem totius boni: *Ostendam tibi omne bonum.* Quid? Moyses petit visionem solius vultus, & Deus se totum videndum promittit? Voluit Deus corrigere Moysis petitionem; Moyses enim petebat partem, & Deus se totum impendit; Deus in nostrum emolumentum non solet dimidiare beneficia communicando sui partem, sed nobis se totum, & integrum communicat.

Subtilianimadversione dignus est sermo, quo olim suos discipulos Christus Servator monuit, expediens non esse ut quis lucem sub modio absconderet: *Nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio.* Quid? sermo de luce tam obscurus? Non ita: satis lucidus est oculis perspicacibus. Lux sub modio est lux mensurata, & per partes impertienda: homines in suis conventionibus solent observare numerum, pondus, & mensuram: Deus sua beneficia non metitur, imò damnat metientes: est Deus lux, quæ tamquam immensa sine ulla mensura ac limitatione effunditur: hoc igitur documento instructus Moyses rectè petiit flagitando plurimum.

74 Similiter allegavit disertus collata populo beneficia ne illum Deus everteret: nam Deus veluti oppigneratus ex fabricatione hominis, hominem peccantem non destruxit, sed redimens suo profuso sanguine reparavit. Est enim summus Opificis ingenua conditio reparare, & non destruere, quem fabricavit. Apud Deum

Exod. 33.

Beneficia sine mensura communicantur.

Beneficia sunt mi conditio.

Conservatio non destruitur à Deo.

Job. 10.

querebatur Jobus se illius manuum tacturam subito quasi defunctum perire: *Manus tuae fecerunt me, & plasmaverunt me, & sic repente precipitas me?* Cur invicta Jobi patientia queritur Deum? Nonne poterat Deus quem suis manibus firuxerat, suis etiam manibus destruere? Non solet Deus fabricare ad destruendū, sed ad conservandum. Luto seu creta Servator oculos caeci hominis curavit: *Lividu lutum, & posuit.* Cur potius luto, quam materia alia? In Adamo, & Eva summi artificis structuris potiores partes fuere oculi: hos invasit, & fregit everfor diabolus: *Vidit quod esset pulchrum ad descendum.* Hac de causa sanavit Christus caecum luto: nam caecustali defectu referebat Adamum, quem diabolus obcecaverat: igitur destructa erat structura Dei in parte nobiliori, scilicet tractis oculis: hinc Servator Christus inlar figuli reparantis vas fractum, opus luum luteum, sanatis luto oculis, reparat. Ea namque fertur Dei conditio, proprium opus conservare, sicut econtra hominis conditio est proprium opus destruere. Joabum David vitā spoliavit, quem suis exercitiis praefecerat. Salomon illius filius oblegavit Jeroboamum, quem constituerat supremum regalium reddituum praesidem. Asuberus in patibulo suspendi iussit Aman eadem die, qua apud Regem plus gratia valuerat. Dei est opus suum conservare ac perficere; hominis frangere ac destruere. Indignationem

Deum pro
struere
hominis
off.

3. Reg.
21.
Eli. 7.

sedando, Dei probitatem ministri Moyses ostendit: & Deus suā probitatem infinitam populum ingratum conferendo.

§. TERTIUS.

Clementia Dei erga populum ingratum pro documento Principum.

75 **D**Eprecatio Moysis pro populo ita summo conditori arrisit, ut mitissimus ipse Deus sententiam, quam tulerat, extinguendi populum, revocaverit: non enim ex voluntate absoluta, sed ex conditionata provenerat, ut sic locus esset clementiae in supplicio. Duo in hoc eventu haust Moyses à Deo praecceptore documēta: alterum, nullam esse Principis magis naturalē, & dignam actionem, quā injurias sibi illatas condonare: alterum, nullum esse subditū adeo sceleratum, cui Princeps nequeat ex sua prudenti clementia ignoscere. Primum liceat firmare. Pendentem in cruce Servatorem agnovit Centurio tanquam Dei filium, aeternitatis Principem: *Verē hic est filius Dei.* Christi Servatoris divinitatem, Principis supermi excellentiam non deprehendit videns collisus inter se, contractosque lapides, & solem ipsum intempestiva ac diuturna merfsum caligine, sed audiens clamantem voce illa, *Pater ignosce illis.* Non tam ex conspectu prodigijs, quā ex audita voce ignoscendi hostibus, & con-

Clemen-
tia Deo
placet, &
virtus
Princi-
pū est.

Math.
27.

nandi injurias, reputavit Deum, ac supremum rerum Dominum, quasi nil aliud plus indicet ac manifestet Principē, quā clementia.

Severitas non
tam digna
na Prin-
cipe
quā
clemen-
tia.
Gen. 1.

In prima rerum molitione summus conditor singulis rebus à se productis impertijt benedictionem: secūda tamen die, qua produxit aquas, à benedictione abstinent. Quid vidit Deus in secūda die, ne benediceret, vel laudaret, sicut in reliquis? Vidit productum elementum aquarum, quibus universali diluvio, tanquam Divinae justitiae instrumentis puniendus erat sceleratum orbem: cum verò tale elementum futurum esset suae iracundiae flagellum pro hominibus verberandis, non multum pijsimis Dei clementis oculis arrisit. Tria signa dedit Deus Moysi potestatis quam demandaverat ei constituto legato. Primum fuit mutua conversio virgae in serpentem, & serpentis in virgam. Secundum, inferere manum in sinum, eamque astrahere leprosam, & iterum inferendo purificatam retrahere. Tertium, quod percuteret virga à quas, easque vertisset in sanguinem. Scimus priora duo signa expertum fuisse Moysen, & suspendisse prolesorium tertij experimentum. Si tria signa data sunt ad satisfactionem Moysis, cur experitur duo tantum, omisso tertio? Quia tertium erat signum praenuntium supplicij, quo Pharaon erat plectendus; duo alia solum spectabant ad ostensionem gloriae Dei: fit igitur experimen-

Exod. 4.

tum in his duobus, & omittitur tertium, ut pote spectans ad supplicium: quia oculi clementis Principis aegre ferunt etiam prolesionem ad supplicia.

76 Quod attinet ad secundum, Regia indoles, & conditio postulat injuriarum, & delictorum condonationem, ita ut nullū sit tam immane & atrox flagitium, quod Principis clementiam exuperet. Nam clementem esse, ita pendet, & egreditur à voluntate, ut eam reddat vivam omnipotentiae similitudinem. Quod poterat committere populus maius scelus, quā esse ingratum, & infidelem, post murmurationem & rebellionem? Hac omnia condonat Deus, ut doceat Moysen, nullam posse excogitari culpam, quae excedat Principis clementiam: ita ut quò magis parit, eò se potētiorē manifestet. Ignoscit Deus (inquit Salomon) non tam quia misericors, quā quia omnipotens est: *Misereris omnium, quia omnia potes.* Venia delictorum, quam Reges subditis indulgent, eos declarat non tam mites, quā potētes. *Adeamus* (inquit Apostolus) *cum fiducia ad thronum gratiae.* Cur vocat thronum gratiae, & non potius maiestatis, & gloriae, quae duo posteriores excellentiae videntur throno peculiaribus competere? Quia Deustunc se magis exhibet magnificum & gloriosum, quando mitis ac clementis maiores delinquentibus dispertitur gratias. Ideo Deus tam largiter populo indulgit, ut Moysiac reliquis Principibus largam

Venia delictorum in Principi.

Omnipotencia est clementia apparet.

Sep. 11.

Ad Heb.

*Peccata
contra re-
ligionem
non sunt
dissimu-
landa.
Iracun-
dia r'rin-
cipu du-
rate sup-
plicium
non est
excusā-
dum.*

46 misericordiam, & clemenciam sua-
deret.

77 Verum cur indignatur
Deus contra populum, si revo-
caturus est sententiam, & suppli-
cium? Quia ipsa indignatione do-
cuit Moysem culpas contra reli-
gionem non esse dissimulandas:
sensum de illis pietatem, indig-
nationem zelum esse: in revoca-
tione docuit statutum supplicium
non esse mandandum executioni,
quandiu iracundia non defere-
bit: iracundia enim effervesces
non audit rationem, & damnat
frequenter innocentiam. Ita cor-
reptus est Saul contra Pontificem
Achimelec, eo quod Davidi o-
pemi tulerit, ex quo ratio & in-
nocentia subiere poenam. Nam
iratum iudicium damnat omnia.
Theodosius Imperator legem tu-
lit, ne mandarentur executioni
sententiae, nisi diebus triginta
elapsis: suo enim malo expertus
est turbatam aquam nullo alio
plus clarescere, quam interposi-
to tempore Resipiscenciae pluri-
mae. & dolores diurni non po-
tuerunt reparare quod praecipua
ira momento uno labe factavit.
Quandiu vixit David, non puni-
vit Semei, & morti pro pinquus
commendavit filio illius punitio-
nem. Cur distulit supplicium ad
mortis tempus, quod veniae po-
tius, quam vindictae aptius est?
Intellexit supplicium illud ius-
tum ac necessarium esse, & ideo
voluit per filium infligi, ne vide-
retur ab offenso & irato Rege
descendere, & sic ab ira potius,
quam ratione emanare. Nam pu-

3. Reg. 1.

nire ex subita iracundia magis
sapit vindictam, quam supplicium.
Sic se gessit David cum Semei,
& Deus erga populum in ado-
ratione vituli sic se gessit, ut re-
vocavit sententiam destructionis,
quam pronuntiaverat: nam Divi-
nae conditionis est sceleris poe-
nam praetermittere, & ingrato
parcere.

CAPUT VII.

*Zelus & prudentia Moysis in puni-
endo populi idololatriam.*

§. PRIMUS.

*Princeps rectus non dissimulat culpas
ingratitude in fide.*

78 **R**EVOCATA senten-
tia, Moyses afferens
legis tabulas descendit de mon-
te, & cum una cum Josue iter di-
rigeret ad castra, visum est Josue
se audire clamorem bellicum, quod
cum significaret Moysi, hic re-
spondit sonum illum non esse ali-
um, quam musicum concentum. Ma-
gnum discrimen inter utriusque
auditum: at si ritè perpendatur,
uterque sonum eundem hausit,
& sanè suo modo interpretatus
est. Nam mundi huius illecebras
ac voluptates frequenter multi-
plex dolor, & repetitus moeror
consequuntur. Voluptates inf-
tar concentus musici oblectant
sensum, & instar luctuosi belli
expugnant animas. Voluptas
enim quam capimus, est bellum
exitiale, quod nobis inferimus.

In-

*Religio-
nis cul-
pa puni-
enda à
principo.*

Gen. 27. In S. Pagina dicitur Saram vi-
disse Isaacum cum Ismaele ludè-
tem, seu gaudentem: & Aposto-
lus ait quod Ismael insectabatur
Isaacum. Utrumque rectè conso-
nat: nam lusus, & voluptates nu-
di, sunt insectationes spiritus.
Somniabat architrachelinus Phara-
onis se capitis sui vertice portare
omnes terrae delicias, & oblecta-
menta: & somnium hoc interpre-
tatus Joseph, mortem illi prædi-
xit: *Auferet Pharaon caput tuum.* Som-
nium ostendit voluptates, & Jo-
seph dicit imminere mortem? Ira:
nam mundi deliciae in somnijs
apparent voluptates, & in rei ve-
ritate sunt mortes, & infortunia,
quae vitam auferunt.

Gen. 10.

Verum ubi primum Moyses
devenit ad castra, viditque po-
pulum lascivientem, ac in improba
vituli solemitate detentum, fre-
git legis tabulas, combussit ido-
lum, objurgavit Aaronem, præ-
cepitque Levitis, ut arreptis di-
strictisque gladijs quemcunque
in castris obvium absque ullo re-
tatis, sexusve discrimine jugula-
rent: mandata executioni cædes
est, cecideruntque viginti & tria
millia Hebraeorum: *Ceciderunt-
que in illa die quasi viginti & tria mil-
lia hominum.*

Exod.
32.

Exod. 32. Hoc tamen supplicium
menti ingerit difficultatem: nam
si Moyses impetraverat à Deo
culpa veniam, quomodo poenam
afficit condonatos? Dicam im-
primis: verum quidem est quod
Deus retractaverat sententiam
extinguendi omnino populum,
non tamen reliquit culpam im-

punitam: unde si Moyses in mo-
te egit oratorem, ut suos ab in-
dignatione Divina extinguendos
eriperet, in castris egit Principem,
ut illatas Deo injurias ulciscere-
tur: nam in culpis religionis me-
rus supplicij executor Princeps
est: *Dei enim minister est: vindex in ira
mei, qui malum agit.*

Ad
Rom. 13.

Præterea ob ingratitude
mansit populus omni venia in-
dignus. Qui enim non gratifica-
tur, ipso beneficio crescit ac fir-
matur in ingratitude: & quidè
punire ingratos semper actio ju-
stissima est. Debitum universum
remiserat dominus ille famulo
suo, quando illud severè exegit:
*Miseratus est Dominus servi illius, di-
misit enim, & debitum dimisit illi.* Et
quidem rectè cum severitate ex-
egit, videns ingratum ex crudeli-
tate, qua socium conservum suum
vexavit: nam parcere ingratis
est conflare invidiam clementiae,
eamque odiosam reddere: sum-
ma autè ingratitude est in fide-
tas, qua denegamus honorem su-
premo Conditori, à quo vitam
hausimus, & quidquid sumus ac
possidemus.

Ingratis
severè
placenda
sunt.
Matth.
18.

Fateor Moysen justissima pu-
nitione affecisse populum, eodem
quod adorasset vitulum: sed cur
affecit incensus ira: *Iratus est Moy-
ses?* praesertim à Deo jam edoctus
sedata & deposita indignatione
punitioem exercendam? Neque
ira, neque indignatio, sed ze-
lus sanctus est qui à ratione pro-
fici scitur: in execrandis injurijs
Deo illatis omnis ira & indigna-
tio justa laudabilisque censetur.

Indigna-
tio & ira
quandam
que san-
cti sunt.
Exod.
31.

Jobus

Iob. 2.

Peccata contra religionem non dissimulanda. Ioan. 8. Dan. 5.

Iobus æquè meruit indignabundus, atque patiens: tulit patienter injurias sibi ab amicis illatas; sed non dissimulavit blasphemias uxoris, in quam irâ tucenlus vehementer excanduit: *Quasi una de stultis mulieribus locuta es.* Peccata enim contra religionem nec licet tegere, nec oblivisci: nã Deum offendunt in honore, qui magis illicordis est. Peccata adulteræ scripsit Christus in pulvere: *Digito scribebat in terra: & Angelus peccata Balthazaris exaravit in pariete: Apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis in superficie parietis.* Quænam tanti discriminis ratio in utraque scriptura? Peccatum adulteræ mulieris violavit iustitiam, & temperantiam, peccatum Balthazaris religionem: illud fuit commissû ex fragilitate, hoc ex contemptu: idcõ illud scribitur in pulvere, ut statim ad primos spirantis auræ flatus evanescat; hoc in lapideo pariete, ut semper permanes oculis ac memoriæ obversetur. Moyses punivit incensus irâ, sed punivit ingratos, quorum supplicium etiam ex indignatione justissimum est.

Soveritas esse temperanda lenitate. Exod. 7. Exod. 32. Luc. 27.

81 Duo prudenter observavit Moyses in infligendo supplicio, ob quæ Deus a ppellavit illum Deum: *Constituo te Deum Pharaois.* Nam clementiã rigore moderatus, & rigore clementiam temperans, pauciores ad exemplum multorum punivit. Felendens in cruce inter duos sceleratos latrones Christus, alterum vereniã donavit, alterum æterno sup-

plicio affecit. Clementia rigore temperata iustitia est: rigor immodicus, tyrannus. Donandum est multum humanæ fragilitati, multum magnitioni sceleris, donãdam omnia respicientiã: ingratis tamen nihil de supplicio remittendum: nam ingrati veniã fiunt peiores, ideoque illorum integra & omnimoda punitio, justissima actio est. Exemplum nobis prævit magnus ille paterfamilias: bis misit famulos suos, qui in utroque eventu interfecti sunt: & quia in primo non punivit ingratos, in secundo opus fuit agere de vindicta, & certè pervenit ad extremum supplicium: *Perdidit homicidas illos.* Nam pro beneficio reponere injuriam, culpa est, quæ gravius vulnerat, & omni supplicio digna.

Matth. 22.

82 Fregit Moyses tabulas legis: quia æquum non erat, ut Divina præcepta innotescerent inter adorationes falsas cuiusdã vituli: gens enim rebellis non servat legem. Incompositus lasciviabat, & bacchabatur populus: in tumultu autem, seu populari licentia nulla lex est, neque tam sancta, neque tam religiosa, quæ non violetur. *Acquisinẽ Moyses objurgavit Aaronem, eo quod populo nequiter postulanti detulerit: cum enim esset obligatus punire culpam ut Pontifex, dissimulavit ut particeps: Quid tibi fecit hic populus, ut induceres super eũ peccatum maximum? Imputavit illi scelus, quod tamquam Princeps non coercuit: qui enim ex munere obligatus est punire, & dis-*

Populus incompositus sine lege. Exod. 32.

Principes dissimulantes culpas. par. est illarum particeps.

Matth. 19.

Ingratorum & superborum lapsum. Exod. 32. Matth. 26. Num. 1. Matth.

Peccatum in homine velut murtale. n. ad Cor. 5.

Levi in ore propterea dicitur manducet. Ioann. 10.

nere obligatus est punire, & dissimulat, approbare censetur. Remissio in Principe est subditis pro libertate, & licentia ad culpas: item remissio habetur pro lege. Permissit Moyses repudium Hebræis pro ipsorum duritia, & ipsi permissionem acceperunt ut præceptum, & sic reputabant. *Moyses mandavit dare libellam repudiij.* Maturo consilio deliberet Princeps ad permittendũ & dissimulandũ: nam dissimulatis erroribus approbationem, peccatis auctoritatem videtur impedere. 83 Liceat mihi hoc loco expedere culpas Aaronis, & Petri, utriusque Pontificis, & electi à Deo: nempe cur permisit Deus suos illos electos incidisse in grave crimen, cũ electionis suæ dedecore? Fuit justa & æqua talis remissio: quia uterque fuit ingratus, & elatus. Aaron quando detraxit Moysi: Petrus quando negavit suum Magistrũ, postquã inaniter extulerat suam fidelitatem. Et Deus ut tumores & elationes deprimeret, permisit scelera, suo ipse adventu in orbem factus humilis. Nullus mortaliũ potest scite arbitrari se immunem esse à crimine: nam eo ipso quod homo est, culpis manet obnoxius. De Christo protulit Apostolus: *Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* Cũ vellet testari Christum esse hominem, declaravit hominem per peccatum: sic testatus veritatem hominis, est peccatoris similitudine.

Aaron & Petrus ex quadam elatione se ipsos cõmendarũt, &

Pharisæi suadebant Pilato, ne in titulo crucis scriberet, *Rex Judæorum:* sed, *Quia ipse dixit, Rex sum Judæorum.* Exultantes iustificere ut crederetur Christum non esse Regem, si scriberetur illũ dixisse se esse: *Laudet te alienus, & non os tuum,* monuit Salomon. Imò veritas ipsa Christus protulit de se ipso, testimonium proprium esse suspectũ, & solum verum quod profert alius in ordine ad gloriã Dei: *Si testimonium perhibeo de me, testimonium meum non est verum: alius est qui testimonium perhibet de me, & gloriam Dei querit.* Qui igitur tantum sibi arrogat, ut iui commendator existat, Deo permittete, culpam subeat, ut se fragilem esse verè agnoscat.

Prov. 17.

Joan. 5.

Infidelis in igne puniendus.

Ier. 44.

84 Combussit Moyses idolum, & redactum in cineres aquæ injectos, populo ebibendum propinavit, ad sempiternam memoriam ingratitude infidelis: nã ingraticudo infidelis solo punietur igne in favillas ac cineres redigete. Apparuit Deus Jeremiæ, à quo rogavit, quid in hujusmodi apparitione conspiceret: *Quid hic vides?* Respondet Propheta: *Virgam vigilantem ego video.* Et quasi non contentus Deus hoc responso, insistit repetita eadem interrogatione: tunc quærenti reddidit Jeremias: *Ollam succensam ego video.* Cur Deo non plene satisfaciente primo responso, placuit secundũ? Quia volebat Deus significare, quo supplicio ingrata perfidia Hebræorũ coercenda est: illa enim tamquam obstinata punitur aptius ignis flammis,

nis, quam virgæ ictibus. Virga enim apta est ad puniendum illi, de quo concipitur spes correctionis: ignis supplicium magis opportunè oblati in infideli ingratitude, utpote severius refranans & quandoque extinguens vitium, quod Deum plus offendit, & plus hominem dehonorat.

§. SECUNDUS.

Supplicio & amore sui populi ostendit se Moyses Deum suum.

85 Supplicio jam executioni mandato, postulavit Moyses à Deo veniam suo populo, ea vi & conatu, ut erumperet in hæc verba: *Aut dimitte eis hanc noxam, aut si hoc non facis, dele me de libro tuo quæ scripsisti.* Admirabilis postulatio, & deliberatio Moysis, ut è duobus alterum optet, & velit obtinere, vel populi veniam, vel propriam damnationem! nam abolitio nominis de libro vitæ, ad junctionam habet mortem æternam. Humano iudicio expostulatio huiusmodi videbitur licentiosa, & damnabilis libertas: Divino tamen fuit observantia erga Deum, & amor erga populum. Fuit observantia erga Deum, quia cum scelus populi violaret religionem, Principis muneri deesset Moyses, si non puniret omnes delinquentes: eum verò potior pars maneret impunita, exigebat Divinam condonationem: nam solus Deus offensam, ac violationem religionis potest condonare. Gloriam crucis dicebat Christus se alteri non impensurum: *Gloriam meam alteri*

Exod.
24.

Observantia erga Deum est principis conseru religioem.

Gloria tota Dei solus est ignis scilicet.
Matth.
27.

non dabo. Cur tam parcus gloriæ crucis, qui tam effulse impendit cælestem? Quia in cruce condonavit omnium maximè sacrilegiū: *Pater ignosce illis.* Sic autem ignoscere tā peculiaris Dei gloria est, ut sola, & tota ad Deum pertineat.

86 Exhibuit se Moyses in petitione amantem populi: quia noluit apparere gloriosus, subditis ignominiosè damnatis. Deus pro salute hominum non solum factus est homo, sed pro illis in cruce dolores, opprobria, & mortem passus est. Cum verò Moyses ex Divino convictu, & consuetudine hausisset à Deo omnem charitatis excellentiam, petijt, ut vel populo cum venia æternam vitam conferret, vel se precatorè æternam vitam privaret: *Dele me de libro tuo.* Fuit charitas excellentissima, quia volebat carere summo bono, quando non vidisset suos subditos à summo condensationis malo exemptos. Et eò magis effulsit charitas, quod erga populum magis ingratus, & rebellis: nam si punire ingratos iustissima actio est; tamen conservare subditos, prudētissima cõsetur in Principe, qui pie amatur Deum in præcipuo amore, & beneficio, quo se gessit erga homines.

87 Inquirendum tamè est, quam ex duabus actionibus Moyses egit maiorè Dei ministerium, in puniendo, an in precando? Maximam exhibuit Moyses clementiam in infligendo supplicio: exercuit enim clementiam sine detrimento iustitiæ: esse autè iustum in clementia, & clemen-

Amar subditum in Principe.

Principis, qualis in punitore.

Exod. 4.
Severitas cum prudentia.
Matth.
10.
Ad Cor. 1.
Exod. 14.

Prudentia in infligendo supplicio.

tem injustitia, est ad vivum Deum exprimere. Nulla actio postulat maturius iudicium, & ingenium perspicacius quàm supplicium: nam misericordia, iustitia naturalis est, supplicium iustitia inventa, & cum hoc inventum humanum sit, necesse est excedere hominem, pro rigore temperando. Constituit Deus Moysen Principem sui populi, & sic ad principatum evedit ex innata mansuetudine & prudentia, voluit ad puniendos subditos instituire duplici documento. Primū fuit, quando Moysi injunxit, ut virgam projiceret in terram, quæ projecta verba est in serpentem, & hic manu arreptus cum esset, in propriam naturam virga redijt: *Verba est in virgam.* Cum enim serpens prudentiæ symbolum sit: *Estote prudentes sicut Serpentes;* & virga severitatis: *Vultis veniam ad vos in virga,* in dicavit Deus Moysi severitatē sine prudentia esse tyrannidem. Secundū documentum fuit, quando præcepit illi ut manum in sinum suum insereret. Ut eam retrahens, ac leprosam conspiciens propriam miseriam agnosceret, & disceret levare alienam.

Quando Principes puniunt, exploratum habere debet, se dignitate reputari deos, natura tamen esse homines perquam similes reliquis, ut sic induant æquè maiestatem, & humanitatem; tāquam humani cogitent culpas, tamquā divini mitigent pœnas, sicque omnibus subditis optulerent. Pro erudiendis Principi-

bus videamus qualem se gesserit Deus erga homines. Voluit prius eos redimere quàm iudicasset, & quidem redemit non nisi dira & probrosa morte: *Neque enim Pater iudicat quemquam.* Ut sic disceret compati tamquam Deus homo, & foret redemptor tamquam homo Deus. Moyses igitur erga suum populū imitatus est Deum, tamquam homo conpassus pluribus remisit culpam, tamqua Dei minister punivit pauciores ad totius populi exemplū: punire autem ad emendam, potius remedium, quàm supplicium est, & plus lenitatis continet, quàm rigoris. Voluit corrigere populū actione maximè iusta, quæ est punire ingratos: punivit paucos ad multorum correctionem.

88 Fateor tamen Moysen in sua illa deprecatione se exhibuisse maiorem Dei ministrum: quia proprio bono alienum sui populi bonū prætulit: noluit felix esse cum infelicibus & damnatis subditis: *Aut si hoc non facis, dele me de libro tuo.* Testatur sacer Textus de Enoch nullū similitè inventum in terra: *Nemo natus est in terra quasi Enoch: nã & ipse receptus est à terra.* Ideo illi S. Pagina tantum detulit, quia se privavit cælesti gloria, quandiu expectaret in orbe, usque ad novissima tēpora, quibus homines tueretur ab hostilibus incursumus, quo tunc erunt magis truculenti ac formidabiles. Postquam servator Christus in Thabore gloriosus effulsit, ejus mors visa est excessus Moysi & Eliæ: *Dicebant excessum,*

Supplicium infirmitatis.
Joan. 5.

Prælatum optimus qui sibi suos præfert.
Exod.
12.

Eccle.
49.

Luc. 9.

quem completurus erat in Hierusalem. Cum enim illum conspicerent gloriosum, instar solis fulgentis radiantem, summè arduum ac difficile reputarunt tantam gloriam deserere, ut hominibus opè ferret, & sic præferre Thaboris gloriam Calvarij doloribus, & ignominijs. Hoc gerere pro salute hominum, fuit non solum charitatis exaggeratio, sed excessus totius exaggerationis. Voluit Christus pro hominibus violentam, diramque mortem subire, & ut tantum excessum completeret, suum corpus privavit gloriosis dotibus, quas illi beata anima erat connaturaliter impensura: Moyses ex amore sui populi quo æstuabat, voluit in æternum privari cælesti gloria: *Dele me de libro tuo.*

Amor inferno comparatum. Cant. 8.

89 Composuit Salomō ardentissimam dilectionem morti, seu inferno: *Fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio.* Videbatur amor aptius conferendus paradiso, cū amor sit quies, quæ non in inferno, sed in paradiso reperitur. Quid igitur movit Regem sapientem, ut conferret amorem maximum cum inferno? Oportet ad veritas summū malum Inferni consistere in pœna duplici: altera vocatur pœna sensus, & est dolor seu tormentū multiplex, quo sensus torquentur: altera dicitur pœna damni, & est carentia Dei visionis, qua damnati non fruuntur. Hanc igitur pœnam non videndi Deum, quæ in Inferno summum est supplicium, reputat ardentissimus di-

lector pro præmio. Qui autem summè dilexit Deū sicut Moyses, non veretur se exponere tam diro tormento, imò hoc reputat proprium lucrum, dummodò feriat Deo in proximorum emolumentū. Mirabilis excessus amoris, & necessarium documentum pro Principibus frigidè amanti-bus suos subditos. Verùm Moyses ad talem amoris excessum nō pervenit, donec supplicio coeruerit rebellis populi ingratitude: nam punire ingratos justissima actio est.

CAPUT VIII.

Populus ingratus etiam murmurat de ipso Deo.

§. PRIMUS.

Vitia lingue ignem postulant cauterium.

90 **P**Epercit Deus populo, & populus sua rebellionē & murmuratione Deo ipsi nō pepercit: *Ortum est murmur populi dolentium pro labore contra Dominū.* Ad quodnam istud querulū murmur insipientis populi contra Deum? Queritur se à servitute Pharaonis ereptum, & ductum prodigiosis miraculis interram promissionis. Veneniterum animal populus est, semper pròptus ad scelera: quidquid approbat, malum: quidquid reprobat, bonum: quidquid cogitat, vanū: quidquid loquitur, falsum. *Compevit Deus igne murmurati-*
nem:

*Detra-
ctio est
de Deo.
Num.*

*Ignis ad
punien-
dum.*

nem: ignis enim instrumentum valdè accommodum est vitio infami puniendo: & quidem murmuratio ad eò infamis est, ut etià de virtutibus detrahat: *Accensus in eos ignis Domini devoravit extremam castrorum partem.* Murmuratio est malum, quo aer inficitur, ac corrumpitur, & aer corruptus solo igne purus redditur: nec vitia linguæ alio medicamine curantur, nisi igneo cauterio. Ita iussit Deus curari igne admoto, eò quòd laborabat vitio linguæ: *Vr pollutus labijs ego sum.* A Lazaro Avarus excollebat aquam ad refrigerium linguæ. Quid? in sola lingua se præbuerat Deo magis ingratum, ibi maior ardebat ignis: & ingratitude linguæ, quales populi Hebræi, vel igne curantur, vel incendio unà cum ingratis delentur.

*Num.
11.*

Isai. 6.

Luc. 16.

*Lingua
nequitia
& dam-
na.
Ecl.
18.*

ca etiam bonos: Infernus cruciat igne peccatores: lingua prava verbis pessimis, tamquam carbonibus desolatorijs infamat etiam justos. Quænam damna (interrogat David) sunt, quæ inferi prava lingua? *Quid datur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam?* Respondet esse ictus multarum sagittarum: *Sagittæ potentis acutæ.* Satis nō est, quòd lingua una sagittæ unius munus obeat? Necessè est quòd lingua una nocendo agat sagittas multas, & has excussas à potenti manu? Ita est: quia sagitta quantumvis validè excutitur, non habet vim interficiendi nisi hominem unum: at lingua prava unico ictu prolatis verbi plurimos vulnerat, & interficit.

*Psalm.
119.*

92 Res ad eò perversa est lingua prava, ut peior sit diabolus ad detrahendum, & quando detrahit, nec ipsi Deo parcat. Diabolus non potuit deprehendere, vel excogitare, de quo Christum accusaret aut crimineretur: *Venit Princeps hujus mundi, & in me non habet quidquam.* Et tamen Judæi sacerdotes scivere multa crimina excogitare, de quibus Christum ad capitale supplicium infimulabant: *Accusabant eum summi sacerdotes.* Reperiunt maledici culpam, ubi diabolus nec vestigium imperfectionis deprehendit. Acutiùs videt diabolus per oculos maledicorum, quàm per proprios, ad sugillandum, & criminandum innocentiam tanto intervallo, quanto distat nullum crimen à multis criminibus. Una

*Lingua
perversa
fistula.*

*Marc.
15.
Accusa-
tor
pravaus.*

*Lingua
detrahens
vis peior
diabolo.*

*Maledi-
ci vident
crimina
acutiùs
diabolo.*

eademque lingua Pilatus Christum damnavit capite: & tribus linguis intercipit titulum crucis. Cur? Quia damnatio dirigebatur ad Christum tamquam ad criminotum: titulus crucis declarabat Christum innocentem, pro reparatione dedecoris: ad reparandum verò damnum quod intulit unica lingua, multiplices linguæ postulantur: tantum malum est lingua prava ut ad infamandum satis una sit, ad reparandam infamiam vix sufficiat multiplex. Tandem lingua prava, aded tabifera pestis est, ut honori detrahens, alienamque famam denigrans ac deturpans, nec ipsi Deo parcat: & hac ratione vitia linguæ igneam postulant cauteriū.

§. SECUNDUS.

Detractio infame, ac abjectum vitium est.

93 In proximè dicta detractioe multæ se exercuerunt linguæ, cum murmuravit universus populus: *Ortum est murmur populi.* Et tamen sola extrema castrorum pars combusta fuit: *Devoravit extremam castrorum partem.* Deliquerunt plures, & poenam subire pauciores: sed ided peccata erant multa, quia supplicia erant pauca: nam supplicio decrefcente crescunt scelera. Aliud tamen animadverto, nempe supplicium illud affectisse minores & inferiores: *Extremam castrorum partem.* Sic in mundo evenire solet: alia tamen mens & cō-

Num.
21.
Supplicium de-
bit angere
ri ne au-
geantur
peccata.

Princi-
pes po-
puli
quæ in
subditis
punitio
de.
Num.
25.

fectudo est Dei, qui cum aliquando populus adorasset idola, iunxit Moyfi, ut omnes populi Principes suspenderet versis in solem vultibus. Cum enim scelere forent præcipui, voluit ut poenam præcipuam sustinerent, ipsorumque infamia pateret orbi manifestior: peccatum enim magnatum præter offensam, & malitiam, continet aliud valde nocuum, exemplum. Punitur Deus Balthazarem, quod in usus prophanos transferret vasa sacra: *Divisum est regnum tuum, & datum est Medis.* Quaro: nonne plurimi aulici una cum Rege bibentes prophanabant vasa sacra: cur ex omnibus, punitur solus Rex? Quia Rex præcessit exemplo, quo aulicorum & subditorum culpam sibi propriam ac peculiarem fecit. Sunt Principes totius populi anima, & soli animæ peccatum adscribi solet.

Cur igitur non sic evenit in murmurationis, sicut in idololatriæ supplicio, cum Principes ex eo quod sua autoritate maiore fidè faciant, sita detractioe magis noceant? Revera sic evenit, & Principes populi, in ipsius murmuracione sustinuerunt poenam: sed quia vitium murmuracionis crimen infame est, Principibus illis nomen indidit abjectissimorum: nam ipsomet criminose infami procerum honestissimorum nobilitas extinguitur: *Devoravit extremam castrorum partem.*

94 Ad maledictionem suæ familiæ delegit Moyfes filios Ba-

Dan. 9.

Peccatū
Principi-
um est
Peccatū
Subditi-
onum.

Murmu-
ratio in-
fama
nobilitate

Nobilitas
ad bene-
dictionem
Dan. 33.

la

§. TERTIUS.

Lingua ingrata, quò obstrictior, eò ad murmurandum liberior.

95 Caetero igneo linguā Hebræorum Deus coercuit, & sic medelam adhibuit: cum tamē esset lingua ingrata, nescivit medelam. Expetivit populus vilissimas escas Egypti, & conquestus est à Deo sustentari in deserto caelesti manna: *Anima nostra arida est, nihil aliud respiciunt oculi nostri, nisi manna.* Fastidivit caelestem cibū capum in libertate inter Divinos favores, & desideravit Aegyptiacas cepas, quas solcabat edere in captivitate inter sævam Pharaonis tyrannidem: quia etiā appetitiam & voluptatem ciborum depraverat ingratitude. Verum si manna multiplicem reddebat saporem pro multiplici appetitus, varietate, ita ut uniuscujusque palato morem gere-

Servorū
lingua
contra
domi-
nor.
Gen. 3.

Lingua
quæ sp-
ritor ad
moran-
dam.
Job. 2.

Appetit
in de-
pravatus
ex ingra-
titudine.

Sap. 6.

Delicia
in saporibus
& odoribus.

quos-

quofcunque per eos, sed ulterius appetunt implere oculos, manus, nares, phantasia, ita ut quò fapor nequit pertingeret, saltem color & odor perveniat.

*Esiliu
caele
stium cu
appeten
tias terre
norum.
3. Reg.
17. 5. 29.*

Ioan. 6.

96 Satis nota cõditio mortalium est iatidire delicias caelestes, & appetere terrenas. Sine nausea comedebat Elias cibum, quem corvi afferbant; ut tamen vesceretur edulium, quod attulit Angelus, ita misit deses, ac somnolentus, ut necesse fuerit bis ab Angelo excitari. Imposito præcepto compellit Deus homines, ut edant panem caelestem, nempe Sacramentum altaris: *Nisi manducaveritis, non habebitis vitam in vobis.* Omnes homines sua sponte querunt panem, & ut accedant ad Sacramentum coguntur præcepto? Ita: enim eucharistia panis caelestis: Panem de caelo: & homines rapti, natura ipsa impellente ad terrena, effugiunt caelestia, ad quæ non impulsu voluntatis, sed violentiæ accedunt, non ex desiderio, sed ex obligatione: quorum omnium ratio capitalis est ingratitude; cum enim sint ingrati, maximum bonum à summo largitore collatum declinare intendunt, ut minus obstricti videantur.

97 Erat Hebræus populus ingratus æquè & cupidus; tamquã ingratus murmurabat de caelesti edulio, ac Divino dono manna, & appetebat Ægyptiacas cepas; tamquam cupidus, afferens secum innumeros greges, & armenta pecorum, desiderabat Ægypti carnes: *Quis dabit nobis ad vescen-*

*Exod.
16.*

dum carnes? Quia ingratoru æquissimum supplicium est, non frui possessis, & appetere quod deterior est. Frater senior prodigi fruebatur omnibus bonis paternis, & appetebat hædum; erat hoc aptum suæ ingratitude supplicium; habere omnia, *Omnia mea tua sunt,* & nullis frui. Hoc etiam aptissime punitur avarus cupidus, dum scilicet non contentus proprio, appetit alienum. Quis potentior, & locupletior Rege Achab? Et tamen bonis proprijs infatigatus desideravit aliena, vilissimoque appetitu cujudam vineæ proculcavit innocentiam Naboth.

*Avari
tiam cu
pida sa
tis qua
lesuppli
cium.*

*Luc. 14.
Appeten
tias ali
ni avarus.*

*1. Reg.
21.*

*Luc. 9.
Appeten
tias ali
eno rã.*

Apparnerunt Moyses & Elias cum Christo gloriosi in Thabore: *Visi in maiestate.* Cur gloria & maiestate illa Christus perfudit & ornavit Moysen & Eliam, & nõ suos tres Apostolos? Quia voluit in Apostolis amorem seu aviditatem gloriæ accendere: & sic accensa non foret talis aviditas, si Apostoli fruentes gloria tamquã propria, illam non vidissent in alijs, & cogitasset tamquã alienam; etiã caelestis gloria pluris fit cogitata tamquam aliena, quam possessa tamquam propria. Somniavit Joseph se à sole, luna, & stellis adorari: indignantur parentes, & dicunt: *Nunquid Rex noster eris?* Cur sic æstimant bona illa Josephi, quæ tandem bona somniata sunt? Quia sunt bona conspecta in alio, & bona aliena etiam somniata excitant cupiditatem hominum, ut ea sibi desiderent.

Nihil

*Possessio
rerum
poraliu
parvisu
scienda.*

*Matth.
26.*

Nihili faciunt homines felicitatè propriam, & faciunt plurimi alienam: quia cù felicitas hujus mundi dolosa admodum sit, illius desideriu excæcat, & possessio fraudem detegit. Ex cupiditate Judas suum vendidit magistrum, & ubi primũ recepit, statim à se abiecit pecuniam: *Proiecit triginta argenteos.* Antea pecunia aviditas eũ decipiebat, postea ejusdem possessio dolu aperuit, simulque illi manifestavit quidquid antea appetebat, nihil omninò esse, proindeque possessione indignum. Similiter populo Hebræo cùm possessio indicaret se frui caelesti manna, vehementer appetijte vilissimas escas Ægypti, nõ tam quia vellet, quã ut murmuraret: nam ingratus de maximo beneficio detrahit, & etiam de ipso Deo murmurat, ne se fateatur debitor em.

CAPUT IX.

Fatetur Deo Moyses suos humeros ingrati esse impares populi regimini.

§. PRIMUS.

Summum onus, est regere ingratos.

*Regimini
diffi
cultas.*

99 **A**udivit Moyses populi sui querimonia, & hæc illi tam injusta, & infama visa est, ut omninò spem abjiceret, fore ut populo illi à tanta nequitia revocato sanam mentè injiceret: nam ingrato querulo nihil fit, satis ideoque Moyses deprehensa palam veritate certus, obfirmatoque animo Deu pre-

catur, ut se tam duro regendi populi onere levet, vel saltem interficiat, quasi minus sentiret mori, quã gubernare gentè ingratam: *Non possum solus sustinere hunc populum, quia gravis est mihi; sin aliter tibi videatur, obsecro, ut interficias me, & inveniam gratiam in oculis tuis.* Digna lanè animadvertione est hujusmodi Moysis impatientia. Sustinet ille tot populi murmurationes, & rebelliones, in proprijs ipsius Moysis honoris detrimentum, & non dissimulat querelas, quas sudit populus fatidiciens manna? Non: quia cum vidisset populum appetentem vilissimas Ægypti escas, quas comederat in servitute, & respicientem caeleste edulium, quod cù libertate edebat, insanabilem credidit hujusmodi rebellionem, quasi videret populum suæ ingratitude captivũ. Erat manna figura Eucharistici Sacramenti: & huic tanto Sacramento bona terrena præferre ingratitude talis est, quam nec sustinet vir tam lenis & mansuetus ut Moyses: longè melius mori est, quã videre tale deliramentum. Optavit Moyses affectus dolore potiùs subire mortè, quã pati ingratitude: & talis dolor fuit laudabilis: qui enim tolerat sine sensu dolores, nihil meretur: imò qui omnia tolerat, vel dissimulat, non videtur Princeps: quia ut sic Principatum vertit in servitutem. Habetur in 8. Pagina per mortem Samsonis mansisse Hebræam rem publicam sine Principe à quo regeretur: *In diebus illis non erat Rex in Israel.* Jud. 17.

Num. 11.

*Ingrati
tudo quã
do in sa
nabilis.*

*Prin
cipis an
qui omnia
dissimulat.*

H E